

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Інститут педагогіки НАПН України

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет іноземних мов

Навчально-науковий центр іноземних мов

Національний авіаційний університет

Рівненський державний гуманітарний університет

Українська асоціація дослідників освіти

ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ

Матеріали

V Міжнародної науково-практичної

Інтернет-конференції

(Умань, 20 жовтня 2022 р.)

Умань
2022

ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	93
Ольга Комар	
ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	95
Ілона Костікова	
ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЬМИ.....	98
Сергій Куценко	
ВІДЕОМАТЕРІАЛИ ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ.....	101
Інна Лаухіна	
СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНАХ САН-АНТОНІО.....	105
Oksana Levchuk	
KEY PRINCIPLES FOR EFFECTIVE VOCABULARY TEACHING.....	108
Victor Lytvunenko	
L'ENGAGEMENT POLITIQUE ET LITTÉRAIRE D'ALBERT CAMUS.....	112
Наталія Мельник, Олена Ковтун, Ганна Коріння	
ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФАХОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ: СТУДЕНТСЬКИЙ ФІТБЕК.....	114
Яна Музика	
ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДІТЯМ У ЗДО УКРАЇНИ.....	118
Інна Нестеренко	
ІННОВАЦІЇ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	122
Вікторія Павлюк	
ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	125
Ілона Palaguta	
FOREIGN LANGUAGE AS AN ESSENTIAL COMPONENT OF SPECIALISTS' PROFESSIONAL ACTIVITY.....	128
Алла Паладьєва	
КОНСТИТУТИВНІ ОЗНАКИ ДИСКУРСУ ПЕРЕГОВОРІВ.....	132
Ольга Побережчик	
МОВЛЕНСВІ АКТИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕБАЖАНОЇ ДІЇ.....	138
Ірина Постоленко	
КОНСУЛЬТАТИВНА ТА ПАРТНЕРСЬКА РОБОТА З УЧНЯМИ У ШКОЛАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	141
Геннадій Прокоф'єв, Аніта Багдасарян	

REFERENCES

1. Khalaf Ulaywi R. Challenges of the present and future perspectives of the English language. *Utopía y Praxis Latinoamericana*. 2021. Vol. 26, No. Esp. 2. P. 254–260.
2. Krupchenko A. K. Formation of Professional Linguistic Didactics As a Theoretical and Methodological Problem in Professional Education // Abstract of a dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences. M., 2007. P. 46.
3. Matsuda A. & Matsuda P. Teaching English as an international language: A WE-informed paradigm for English language teaching. Taylor and Francis. 2017. P. 64–77.
4. Mcalpine L. Building on success? Future challenges for doctoral education globally. *Studies in Graduate and Postdoctoral Education*. 2017.
5. Mccauley S. & Christiansen M. Language learning as language use: A cross-linguistic model of child language development. *Psychological Review*, 126 (1). 2019.
6. Schleppegrell M. I. The knowledge base for language teaching: What is the English to be taught as content? *Language Teaching Research*, 24(1), 2020. P. 17–27.

Алла Паладьєва,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

КОНСТИТУТИВНІ ОЗНАКИ ДИСКУРСУ ПЕРЕГОВОРІВ

Для повноцінного аналізу конститутивних ознак означеного типу інституційного дискурсу необхідним є розгляд таких компонентів: 1) хронотопу; 2) цілей; 3) різновидів та жанрів; 4) дискурсивних формул.

Переговорний процес відбувається у відповідному хронотопі. Таким чином, ми можемо стверджувати, що він характеризується такими хронотопними ознаками: а) здійснюється у заздалегідь узгоджений сторонами час; б) відбувається у спеціально відведеному місці (конференц-залі, переговорних кімнатах тощо).

Вважаємо, що фактор часу є важливою складовою переговорів після того, як визначено предмет комунікативної взаємодії та окреслено мету. Переговори часто спричиняють призупинення запланованих дій і саме час відіграє вирішальну роль у цій ситуації. З огляду на це, темпоральність є наскрізним фактором у процесі комунікативної взаємодії учасників – ділових партнерів.

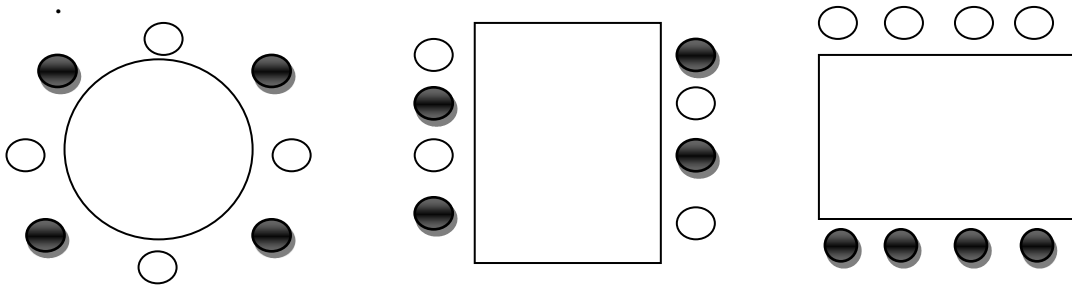
Під час переговорів одна зі сторін виявляє зацікавленість у збереженні колишнього статусу, натомість інша – у швидкому завершенні комунікації. При цьому, комунікант, зацікавлений у збереженні status quo, отримує суттєві переваги. У світлі сказаного, фактор часу аналізується в аспекті проблеми вибору тактичних маневрів [5, с. 64–68].

Незважаючи на жорстку регламентованість процесу, дослідник У. Мастенбрук наголошує на важливості перерв у процесі переговорів [4, с. 111], які, на нашу думку, можуть бути необхідними для того, щоб: проаналізувати і, якщо необхідно, змінити стратегію; запропонувати нові альтернативи; обговорити можливість поступок; проконсультуватися із експертами; звернути увагу на нормативну базу та чітке дотримання процедур переговорів; виявити зміни в обставинах та умовах; розробити та укласти нову серію питань. У цілому, перерви важливі для короткої розрядки, подолання напруженості та підтримки командного духу.

Перейдемо до окреслення ознаки – місце проведення переговорів. Вдалим рішенням є вибір спокійного, комфортного та нейтрального місця, безпосередньо не пов'язаного з діяльністю учасників – конференц-зал, переговорні кімнати тощо. При виборі приміщення комунікантам необхідно врахувати такі фактори:

- відсутність відволікаючих чинників. Наприклад, телефонні дзвінки можуть порушити цілісний процес, створити напруженість, знизити рівень ефективності комунікації та завадити зосередженню на головному;
- сприятливість атмосфери. Важливо, щоб учасники не відчували дискомфорт чи приховану загрозу;
- наявність технічних пристроїв та спеціального обладнання. Необхідною є: достатня площа, гарне освітлення, зручні меблі. Дуже важливо, щоб приміщення та предмети, що знаходяться у ньому, відповідали статусу учасників переговорів;
- можливість проведення наступного туру переговорів у цьому місці.

Навіть вибір місця за столом переговорів, а також форма самого столу сприятиме визначенню істинних намірів учасників [7, с. 135].

Рис. 1. Розташування учасників за столом переговорів

Як видно із рис. 1, розташування переговорників через одного за круглим столом вважається кооперативним, ми прослідковуємо ідентичну модель розташування учасників, але вже за прямокутним столом у наступній частині рис.. Найменш конструктивною є модель, за якою команди переговорників сидять навпроти один одного за прямокутним столом. До речі, для представників Японії та Китаю така модель розташування ділових партнерів за столом переговорів є неприйнятною.

Візьмемо до уваги критерій, який також необхідно враховувати при аналізі дискурсу переговорів – сталість кількісного складу учасників. У риторичному аспекті наскрізною проблемою є розподіл переговорного простору на офіційний і неофіційний, який визначає різні коди мовленнєвої поведінки учасників. В офіційному просторі зазвичай відбувається міжгрупове спілкування, оскільки сторони представлені командами переговорників. У неофіційному – створюється ілюзія вільного спілкування, однак насправді фактор часу в бесіді «один на один» виконує функцію дискурсивного лімітатора: висловлювання переговорників мають бути влучними та лаконічними.

Чинником, що визначає залучення учасників переговорів до єдиного комунікативного процесу, виявляється мета як очікуваний і бажаний мовленнєвий результат.

Дослідниця М. Власова окреслює такі цілі переговорів: пошук способів вирішення проблеми (конкретні цілі можуть змінюватися та включати врегулювання, контроль, координацію тощо); взаємодія учасників (інформаційно-комунікативні завдання, встановлення контакту, формування ділових відносин, виявлення позицій сторін, відволікання уваги) [1].

Оскільки в будь-яких переговорах цілями учасників є як їхня інтерперсональна взаємодія, так і вирішення проблем, то комунікативна специфіка визначається їх співвідношенням та пріоритетністю для кожного учасника – цільовою орієнтацією, яка згодом позначається на оцінці результативності останніх [1, с. 26]. Крім означених цілей, адресанти можуть планувати реалізацію такої мети – вплив на адресата із метою зміни наміру у світлі прийняття важливого рішення.

Перейдемо до характеристики жанрів дискурсу ділових переговорів. Загальноприйнятим є виокремлення таких: комерційні переговори (питання встановлення правових відносин та координація встановлених); переговори, присвячені вирішенню організаційних питань, реорганізації та реструктуризації підприємств (їх злиття, виокремлення дочірніх компаній, діяльності в сучасних фінансових підприємствах тощо) та ті, які спрямовані на вирішення конфлікту, що виникає, або вже виник [6, с. 316].

У межах дискурсу, який слугує об'єктом нашого лінгвістичного пошуку, широким діапазоном представлені жанрові різновиди письмового та усного спілкування. Письмова ділова мова репрезентована усіма видами ділових листів, документами, що фіксують соціально-правові відносини – контрактами (договорами), угодами та всіма типами супровідних документів. В усній діловій мові реалізуються діалогічні відносини між партнерами з ділових питань.

На наш погляд, інтегральним є зв'язок переговорів як усного жанру ділової комунікації із письмовими – діловим листом та контрактом, де кореспонденція може передувати переговорам, натомість інші – слугувати логічному завершенню та юридичному закріпленню прийнятих угод у відповідних документах.

Із позиції того, що в переговорному процесі об'єднані різні за своєю сутністю жанри – бесіда, обговорення порядку денного, презентація, торг та дискусія стосовно умов угоди – ця властивість дозволяє нам констатувати жанрову багатогранність дискурсу переговорів, який, з огляду на це, є «мозаїчним».

На наш погляд, у переговорному процесі периферійним жанром є етап соціалізації, який наближається за змістовими та процедурними характеристиками до побутового типу дискурсу.

Усі елементи поля переговорного процесу відображаються у дискурсі, реалізуються крізь призму комунікативної взаємодії. Вони можуть становити власне предмет спілкування (його референціальний аспект), або виступати в якості елементів прагматичного контексту, зокрема і прагматичних пресупозицій. Внаслідок прозорості дискурсивних меж дедалі частіше спостерігається накладання характеристик різних видів дискурсу в межах одного тексту [6, с. 24]. Наприклад, юридичний дискурс перетинається із дискурсом переговорів у сфері державного законодавства. Метою юридичного дискурсу є визначення правових норм і регулювання правовідносин між громадянами та державою.

Специфіка переговорного процесу полягає у тому, що зіткнення, взаємодія економічних інтересів та соціальне регулювання здійснюються у законодавчих межах. Учасники переговорів прагнуть укласти договір, тобто, юридично оформити взаємодію у визначеній сфері. Ідеальним результатом взаємодії та правового оформлення відносин стають партнерські відносини, побудовані на засадах взаємної поваги та довіри.

Фактор офіційної обстановки передбачає юридичну значущість ділового спілкування. Це пов'язано з тим, що конкретні люди (фізичні особи) не лише представляють інтереси юридичних сторін (фірм, підприємств), але й виступають від їхнього імені у процесі переговорів.

Момент змагальності зближує дискурс переговорів зі спортивно-ігровим. Основу переговорного процесу становить безперервний «поєдинок», під час

якого іноді сторони «словесно» нападають один на одного, тримають оборону, відбивають удари та переходять у наступ. У процесі переговорів усі основні елементи спортивного та ігрового змагання – наявність противника, боротьба суперників, етика поєдинку, правові норми (регламент та правила), стратегія та тактика боротьби, перемога, поразка – знаходять цілісне мультиаспектне відображення.

Отже, польовий підхід до аналізу структури дискурсу переговорів дозволив виявити сфери його взаємодії із іншими різновидами інституційного дискурсу (юридичним та спортивним), а також неінституційними формами спілкування (побутовим дискурсом).

До дискурсивних формул відносяться прийняті у діловому спілкуванні кліше та функціонально-зумовлені звороти, які є його ідентифікаторами. Проілюструємо сказане за допомогою використання мовного матеріалу [2; 3]: *May I begin by welcoming you to ...; I think we should start by drawing up an agenda ... ; What exactly are you proposing?; Our overall objective is ... ; As far as your proposals are concerned, this is where we stand; One obstacle we see is this ... ; We'd like to make an alternative proposal; The thing that's getting in the way of a solution is the price; I'm certain we can find a way to reconcile our differences; Could you expand on what you've just said?*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власова М. Г. Сравнительный анализ типов международных переговоров: дис. ... канд. пед. наук: 23.00.04. М., 1998. 183 с.
2. Максимова Т. В. Английский для деловых целей: телефонные разговоры, личные контакты, встречи и переговоры. Волгоград : Изд-во ВолГУ, 1996. 52 с.
3. Максимова Т. В. Business Builder. Волгоград : Изд-во ВолГУ, 1999. 122 с.
4. Мастенбрук В. Ф. Переговоры. Калуга, Калужский институт социологии, 1993. 196 с.
5. Шатин Ю. В. Искусство переговоров. М. : Бератор-Пресс, 2002. 128 с.
6. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: монография / Ин-т языкознания РАН; Волгогр. гос. пед. ун-т. Волгоград : Перемена, 2000. 368 с.
7. Saner R. The Expert Negotiator. Kluwer Law International. The Hague; London; Boston, 1997. 247 p.